

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 3.

Lýsingarprísir fyri petittreglur: 30 oyr. á forsiðuni,
20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við størri lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Mánadagin 22. januar 1940.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið
verður bílagt á postinum, brevsvanarsteðum
og skrivstovuni. Telf. 143.

14. árg.

Brot úr javnaðarmannapolitikkinum.

Kontantbetingarmálið.

Kontantbetingin var borvin
her á landi:

Javnaðarmenn reistu málið at
skipa so fyrri, at kontantbete-
ling kom aftur millum manna.
Kontantbetingin er nú bjarg-
að:

1. Arbeidsmenn hava nú fingið
tíðra skipan.

2. Fiskimenn eru við at fáa
tíðra skipan, sum gevur hvørj-
um fiskimanni, meðan hann er
burtur, um 80 kr. um mánað-
in. Henda pening fáa fiski-
menn, sjálvt um fiskiskapurin
heilt miseydnast.

Socialu málini.

Tá ið javnaðarmenn komu
uppi politikk vóru tey socialu
málini lögð á hyllina.

Ellisrentan er komin
ístaðin fyri aldurdóms-
studningin.

Við ellisrentuni gevur statur-
in yvir 300.000 kr. árliga.

Við aldurdómsstudninginum
gav staturin bara 30.000 kr. ár-
liga.

Javnaðarmenn hava arbeiðt
fyri hægri ellisrentu. Vit halda
fram við hesum arbeiði.

Innvaliturenta høvdu vit
onga — hon er nú komin.

Innvaliturentan er ov lág.
Vit arbeiða fyri at fáa hækka
hana.

Í umbúna er at fáa ein all-
mennan stóran hjálpar-
grunn til óarbeiðsfórar fiski-
menn.

Uppskot til arbeiðsloy-
sisstudning settu javnaðar-
menn — men tað varð felt.
Vit halda áfram í hesum máli.

Javnaðarmanna víðari mál er
at gjøgnumføra seltar deyð-
trygging; og viltfevnandi
fólkatrygging, viðkan av
hjálpakassavirkinum við
3/4 statsstudningi; lógtingsins
yvirtaking av apotekinum; aðra
lønsskipan fyri læknarnar,
so tað ikki kann sigast, at
læknanna ríkidómi er treyta av
vesaldómi; samfelagsins yvir-
taking av sakførararvinum, so
tað heldur ikki um hetta
yrki kann sigast, at tað «flo-
reara» av veseldýrunum.

Finansieringsspurningurin.

Javnaðarmenn hava reist
spurningin um og barst fyrri
lógtingsins yvirtaking av
bankum — vit vilja halda
fram við hesum arbeiði.

Javnaðarmenn reistu aftur

kredittforeiningsspurningin og
fingu víðtíkið uppskot til kre-
dittforeiningavirki her á landi.

Hetta uppskot er vorðið til
statsins lángrunn. Við
hjálp av hesum grunni kunnu
Føroyingar fáa uppi 80% long-
freistað bílig lán.

Henda lánsskipan vil seta liv
aftur í byggingina og minna
arbeiðsloysi.

Fiskaribankin hevur í ár veitt
fiskivinnuni ymsar stórar stud-
ningar, sum greitt er áður frá í
blaðnum, og vilja teir í kom-
andi døgum sambært stevnu-
skránni leggja alla orkuna á
fyri sjóvinnuna á einhvønn
praktiskan og farbaran hátt,

men fyrst og fremst so-
leiðis, at fiskimaðurin
verður sín egin arbeiðs-
gevari.

Skúlaspurningur.

Eitt av teim fremstu spurs-
málinum hjá javnaðarmönnum
er ótarnað algongu til allan
skúlagang fyri væl evnaði børn.

Javnaðarmenn hava ígjøgnum
javnaðarministerið fingið
lagt eitt uppskot um ein
ókeypis real- studenta-
og læraraskúla við frí-
um kostarhaldi fyri fát-
ækur næmingar. Til drift-
ina letur staturin árliga
80.000 kr og til hygging 7—8000
kr.

Í stevnuvátt javnaðarmanna
av 1936 stendur: «Lærarar
lontir av státi og lógtingi.»
Hetta er nú ígjøgnumført við
finansordninginum.

Klandursevnið § 7 er
av javnaðarmanna ávum
burtur koyrdur og fø-
royskt mál hevur vunnið fullan
rætt á fólkaskúlumi okkara.

Fiskivinnan.

Javnaðarmenn hava átróðk-
andi kravt friar ræsir í
Grønlandi og verið við at
fingdi: 1) fleiri havnir 2) víðari
veiduræis 3) finansiering av
útróðraroynd har uppi.

Teir vóru teir fyrstu, ið tal-
aðu at, tá ið tað sá út til at
grønlandsráttmálin skuldi skerj-
ast.

Teir vóru teir fyrstu, ið mótm-
æltu, tá ið tað royndist, at
fiskimarkidi ikki varð sett, sum
menn høvdu skilt sáttmálan
(gjordi tað 1 mánað áðrenn
skiparafelagið).

Ferskfiskavæðuni hava javn-

aðarmenn gingið á odda í:

Ísvirki, Ísvirkishátar-
nir, Stauning, sum varð
stovnað og rent um koll av
Føroyingum, men sum Føroy-
ingar í dag víldi givið nógv
fyri at havt í sínum fulla virki.
Trolara- og handils-
royndin A. T.

Javnaðarmenn hava í er-
hvervskommissionini (sett av
Stauning) verið við til at veitt
fiskivinnuni ymsar stórar stud-
ningar, sum greitt er áður frá í
blaðnum, og vilja teir í kom-
andi døgum sambært stevnu-
skránni leggja alla orkuna á
fyri sjóvinnuna á einhvønn
praktiskan og farbaran hátt,
men fyrst og fremst so-
leiðis, at fiskimaðurin
verður sín egin arbeiðs-
gevari.

Tryggingarspurningur.

Javnaðarmenn vilja hava
eina føroyska almenna
landstrygging, soleiðis at
oll, ið noyðast at tryggja ella
av egnum ávum tryggja, skulu
tryggja húsi, skip o. s. fr. á
landstryggingini.

Hetta víldi spart Føroyum í
hundræðsundum um árið.
Peningur, ið nú annars fer út
av landinum.

Í samband við jarðareformin
hava vit fingið eina brunn-
trygging, men hon hevur tann
veikleika, at menn, ið tryggja
ikkí eru tvungin at tryggja í
henni. Sambandsmenn vóru
í móti at geva hesi trygg-
ing einarrætt.

Arbeidaranna lønviðurskifti.

Javnaðarmenn vilja arbeiða
fyri, at tað verða lógir gjordar,
ið tryggja arbeidaranna lønvið-
urskifti í móti akkord og að-
ari dumping.

Eins arbeiðsmannalønsting fyri
allar Føroyar.

Arbeidarar skulu hava lóg-
festan part í yvirkotinum, og
teir skulu hava lógfesta atgon-
gu til kannan av roknskapin-
um og rætt til at krevja tað
granskað av konum manni, um
teir hava gyldigan illgruna um
galnan roknskap.

Jarðaspurningur.

Av javnaðarmanna ávum varð
jarðareformurin til. Í jarð-
arunum verður gildið yvir 2
milliónir í 10 ár. Stýrið av
jorðini er á føroyskum hond-
um, men ræður tí um at velja

javnaðarmenn, so stýrið kann
dugna smámanninum. Verða
alturhaldsmenn sitandi í lands-
veinskommissionini, nevndum
og landbrúksráðnum verður
stýrið í móti smámanninum.

Afturat jarðareforminum er í
erhvervskommissionini endi-
liga loystur landbrúks-
skúlaspurningur og fjátt-
aður árligur studningur: 3.000
kr. til seyðabrukidi, 30.000
til djóræling, 20.000 til útskift-
ning, 16.000 til royndarbrúk
uttan fyri búnaðarskúlan og
60.000 í 3 ár til gartnarir,
5.000 til eplagoymslu.

Javnaðarmenn vilja arbeiða
fyri eini víðari føring av jarð-
brúkslóggevuni, so jorð kann
fáast til uppdyrkingar,
so leingi nokur er, og
maður kann dyrka sína jorð í
friði og náum og fáa fulla nyt-
tu av henni.

Landshandilsmál.

Javnaðarmenn talaðu leingi
fyri centralisering av
fiskisøluni. So tvingaðu
viðurskiftini Fiskexport ígjøgnum.
Men tessverri kom eingin
fiskimaður í stýrið. Javnaðar-
menn hava sett uppskot um at
geva fiskimönnum 1, lógting-
inum 1 og reidarunum 1 mann
í stýrið. Hetta kravið vilja teir
verða við at halda fram við
inntil tað er ígjøgnumført.

Javnaðarmenn hava barst
fyri, at landið skal taka allan
salt- og oljuhandilin og handil-
in við teim stóru útgerðarvor-
unum. Høvdu Føroyingar har-
fylkt um javnaðarmenn í hes-
um máltum, víldu reidarar —
teir hava verið í móti — og
fiskimenn og harvið alt land
okkara haft spart yvir 2
milliónir í innkeypi av út-
gerðarvorum í ár; tí so víldu
hesar vorur verið keyptar fyri
árið, tá ið teir vóru bíligar.

Áðrenn kríggjið brast á,
skorðaðu javnaðarmenn, sam-
bandsmenn og ynsir av teim
7 á grossistarnar at fylla lóð-
urnar við salti, olju og oðrum
— men til onga nyttu.

Ein landshandil hevði keypt
uttan at biðja nakran.

Hesar 2 milliónir má nú
sleipimaðurin betala.

4. Finansskipanin.

Ígjøgnum javnaðarmannami-
sterið hava javnaðarmenn fingið
sett ráðagerðanir, ið hava
haft 4 finansskipanir til úrslit:
1) Finansplanurin, 5. ár kr.
2.500.000.
2) Jarðareformurin, 10 ár kr.
2.200.000.
3) Finansordningurin: sjúkrahús
(800.000 kr) ellisrenta, inn-

valiturenta, sjúkrahúsdraft, sinn-
issjúkrahúsdraft, 3/4 av allari
særforsoy, eykastudning til tu-
berklaskjúklingar, uppiskoyti til
finanspl., havna- og vegagerð,
særigan vegagrunn, mentaskúlin,
kostskúlin (byggingssp.
800.000 kr) og drift av teim,
sanering av kommununum
(150—200.000 kr), bygging av
lógtingshúsi, lættan kommunu-
num fyri fólkaskúlaráðarælun-
um, einkjubarnapeninginum,
sjúkrahússa- og sjúkrahúsdút-
reiðslunum o. a. m. alt í alt
roknað út at geva í 10 ár um
11.000.000.

4) Erhvervskommissionin;
landbrúkskúli og drift av hon-
um, studning til: seyðabruk,
eplagoymslur gartnarir, djóræ-
ling, útskiftning, royndarbrúk,
skipabygging o. a., sildaroynd-
ir, longrunn, trádleys telefon-
og telegrafmál, industrigrunn,
heimaindustri, byggingargrunn,
í 10 ár 5.000.000 kr.

Tilsamans kr. 20.000.000.

Lýsing og av- nøktan, merkju- ligur hugsunar- háttur.

Vegna tess at formaður Trola-
raeigarafelagsins, harra Evald
Kjølbro í Klakksvík hevur í
Norðlýsinum nr. 2 avnøkt, at
lýsing Føroya Fiskimannafel-
ags sigir satt, tá har er lýst, at
trolaraeigararnir hava «av-
víst for handling», eru vit
noyðdir til at biðja blæðini taka
upp eina sakliga frágreiðing, so
at eisini aðrir víðkomandi
kunnu døma um, hvat ið satt
og rætt er.

Millum trolaraeigararnar og
F. F. var um várið 1939 gjørd
samtykt fyri saltfiskaveiðu, sum
galda skuldi til 31/12—40; men
vegna tess, at kontraktin ikki
varð hildin av reidarum við-
vikjandi uppvegin straks eftir
at landing var liðug og vegna
tess, at oll óekonomisk víður-
skiftir — prisir og vandi á
sjónum broyttust, tá kríggjið
brast á, helt F. F. at tað kundi
vera grund til at broyta kon-
traktina.

Um ferskfiskaveiðu var mill-
um somu partar gjørd sam-
tykt í september 1939 at galda
bráfengis, so hon kundi altíð
krevjast broytt.

Fýrrapartin av november
mánaði var formaður Føroya
Fiskimannafelag fleiri ferðir hjá
felagsskrivara Føroya Felag fyri
Trolarar og Garnskip og bað
um at fáa forhandling um báð-